

RESPOSTA AL MIQUEL PONT

Toni Nadal

El sector econòmic que històricament més ha depès del temps és el primari. Fins a la revolució neolítica, l'ésser humà només era caçador-recol·lector, o sigui que s'alimentava del que bonament li donava la natura, i això el forçava a ser nòmada. En començar a conrear la terra, l'home va poder pensar ja a establir-se en enclavaments més permanents, i evidentment la climatologia hi va tenir a veure per mirar de fer la millor tria.

Les persones que viuen del camp estan acostumades a gaudir dels favors de la natura, però també a patir-ne les pitjors conseqüències. I malgrat tot, avui en dia, com gairebé en tots els camps, les coses no són com abans. A mesura que les tècniques de prognosi del temps han evolucionat positivament, algunes tasques agrícoles s'han pogut realitzar al moment més escaient: aprofitar el "bon" temps per sembrar amb saó, evitar les conseqüències d'una glaçada, adobar abans d'una pluja, o bé accelerar una collita a la vista d'una tempesta, en serien alguns exemples.

De tota manera, històricament, i per la seva conveniència, els pagesos han sabut sempre fer "d'homes del temps" per la seva zona coneguda, a partir de l'observació de diferents signes que els ofereix la natura abans d'un canvi de temps. Dependre tant del temps els en convertia en els principals observadors, i ningú millor que ells podien elaborar un pronòstic fiable per a la seva població. D'aquests signes en trobaríem de diversos tipus: fenològics, o el que és el mateix, observar i tenir present quin és el comportament de determinades plantes i animals davant de canvis de temperatura, humitat i pressió ... i quina implicació acostuma

a tenir en el temps futur; efectes del relleu pròxim sobre la nuvolositat, tenint present quines formes adquireixen els núvols abans d'una ploguda per exemple; també l'observació sistemàtica de diferents celatges, amb l'organització específica dels núvols o també les coloracions de la sortida i la posta del sol; i fins i tot el coneixement de la relació entre diversos meteors òptics (iridiscències, parhelis, halos, etc) i el temps futur. No hi ha dubte que de la mateixa manera que l'agricultura evoluciona cap a una major tecnificació mecànica, aquestes pràctiques van quedant més en desús, perquè al cap i a la fi la ciència meteorològica també ha evolucionat prou com per garantir previsions fiables.

La part pràctica de gairebé tot el que hem vist fins ara, ens l'ha relatat abans el Miquel Pont. Quant a fenologia, ens ha parlat de la migració de determinades espècies d'aus, que tenen aquell sentit intuïtiu que les avisa de l'arribada imminent del fred o la calor, però també de quan hi ha situacions de vents favorables per als seus viatges. El comportament de determinats insectes quan la humitat es torna més elevada (sovint símptoma de pluja) també el coneixem, fent-se més empipadors perquè amb les ales més humides no poden volar tan fàcilment. I evidentment, els ocells que s'alimenten d'aquests insectes, com les orenetes, es veuen obligats a volar arran de terra per caçar-los.

El neguit del ramat quan s'acostava un temporal de vent o una tempesta s'explica per l'afectació que els suposa el canvi de pressió que sol precedir aquest elements atmosfèrics citats. D'una manera semblant es desperten els gripaus de sota el fang en percebre l'arribada imminent de la pluja, ja sigui per notar un increment de la humitat ambiental o un descens de la pressió atmosfèrica. Precisament aquests canvis de pressió són els que remouen els aires de conductes com clavegueres o estances com femers, escampant la seva ferum més del compte.

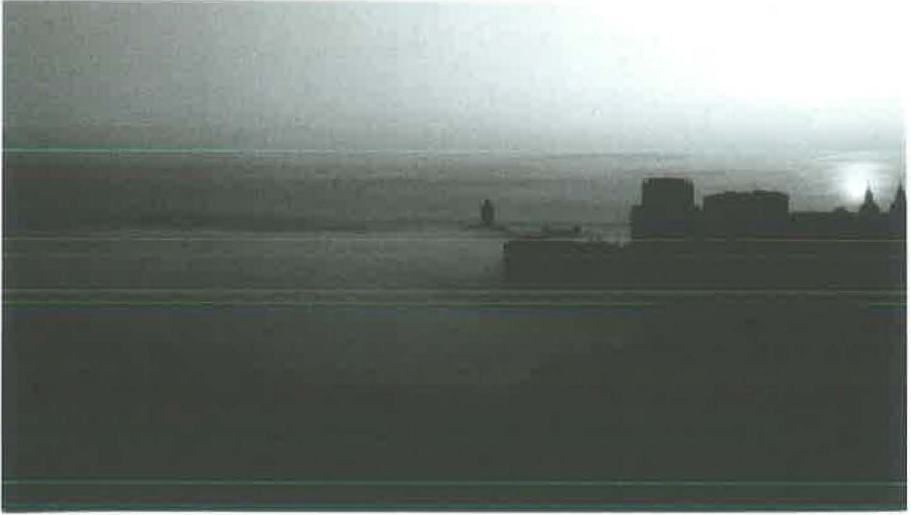
L'observació de senyals al cel també té la seva explicació científica, de vegades. Les postes de sol amb calçada acostumen a ser el símptoma de l'arribada d'un front atlàntic mínimament actiu. Just el mateix front que la vigília d'arribar a la Segarra deixa pluja o neu a Madrid. Com que la majoria de borrasques que passen per la capital espanyola viatgen de

ponent a llevant, ben aviat recorreran els 500 km que separen el cor de Castella del cor de Catalunya. De la mateixa manera, quan una tarda assolellada veiem que s'emboiren les cingleres del Montsec, estem davant d'un símptoma clar que vindrà aviat el vent de Granyena que citava el Miquel ... i portarà la cua mulla.

Com un cas semblant al de la calçada, el cel rogenic al capvespre o a trenc d'alba es deu a la presència d'un tel o llegany de núvols prims al cel. Aquests núvols prims moltes vegades són la part davantera de l'arribada d'un front atlàntic, que sovint a casa nostra enlloc de pluja deixa només una ventada de serè. Aquest mateix tipus de núvols poden generar efectes òptics com halos, iridiscències i parhelis (els falsos sols).

Una altra cosa és anar a buscar l'origen de les sequeres. Aquí l'única resposta vàlida per a un climatòleg com jo és que baixa la freqüència de les situacions que donen pluges, o dit d'una altra manera, que les borrasques ens esquiven. El perquè d'això és molt complex d'explicar

fora d'un auditori expert: bloquejos anticiclònics a l'Atlàntic Nord, persistència de les falques subtropicals sobre la Península Ibèrica ... termes tots de difícil entendre pel ciutadà mitjà, però que es resumeixen amb la frase anterior "ens esquiven les borrasques". De sequeres n'hi han hagut sempre, amb i sense bosc, diguem que són inherents al nostre clima, i les grans rabasses l'únic que fan és minvar la quantitat total de pluja caiguda, però no l'arribada de borrasques. O sigui que amb menys arbres plou menys quantitat per ploguda ... però no fa esquivar les plogudes, per entendre'ns.

La sequera que vivim aquest 2005, de fet des de la primavera del 2004, és de les que passaran a la història sense cap dubte. Només és comparable, amb les dades a la mà, a la que patírem l'any 1950, amb la diferència que aquella va venir just després d'una bona tardor (1949) i va acabar amb una bona primavera (1951), motiu pel qual tant les collites del 50 com del 51 no es recorden entre les pitjors.

En canvi el Miquel em cita el 1955. Repassem aquelles dades. La tardor de 1954 només van caure 36 litres, i la primavera del 55, 39 litres més. De res deuria servir un hivern normal per garantir una bona collita... en canvi aquell agost van caure més de 100 litres, i el total anual ja va estar salvat de ser considerat dolent.